

Színház TÁPként

BESZÉLGETÉS VAJDAI VILMOSSAL

Vajdai Vilmos felbukkan itt is, ott is: struktúrában belül, a Katona József Színház színészeként és az underground világában. Hétfő éjszakánként a Süss Fel Nap nevű klubban – szeptembertől immár a West Balkánban – az általa vezetett TÁP Színház mulattatja, altatja, rémisztgeti, (nevetésre) ingerli, szereti, meghökkenti, eteti-itatja, kizökkenti és nem hagyja békében a közönséget, melynek Vajdai olykor zenél is. Korábban, többek között, az ausztrál bennszülöttek hangszerét, a didgeridoót fújta a Korai Öröm zenekarban. Manapság dj Redo néven a Korai's Banditosban zenél. Vajdai Vilmost most elsősorban a TÁP Színházzal kapcsolatban kérdeztem.

– *Előadásaitok nagy részét szórakozóhelyeken tartjátok. Már csak ezért is feltételezhető, hogy közönségetek más, mint akár a kőszínházaké, akár az alternatív színházaké. Szerinted milyen volt a közönsége a TÁP Színháznak a megalakulásotok utáni években, amikor a Tilos az Á-ban léptetek fel, és milyen mostanában?*

– A Tilos az Á-s időkben még nagyon kevesen tudtak rólunk, hiszen nem volt még internet vagy mobiltelefon, amin el lehetett volna terjeszteni az előadások hírét. Nem is nagyon reklámoztuk, csak néhány ismerősünknek szóltunk, így belőlük lett a közönség, meg az odajáró fiatal értelmiségből. Nem volt nagy tömeg az előadásainkon, de sokféle ember megfordult ott. Akkor is körülbelül azt csináltuk, amit most: kevés próba, minden héten más, egyszeri előadás, melyet majd az ránt össze, hogy a közönség ott van.

Az egész egyébként úgy kezdődött, hogy a Tilos az Á-ban diszkóztam, és azt gondoltam, hogy egyszerűen jó a hely: itt érdemes színházat csinálni. Már csak azért is, mert olyan emberek fordulnak meg ott, egy olyan alternatív közönségréteg, amely amúgy nem jár kőszínházba, belőlük így ki lehet nevelni egy új közönséget, amely a másfajta színházat is szereti. A kiindulópontunk azóta sem változott: olyanokat csinálunk, amilyeneket és ahogy nem szoktak színházban.

Most viszont valahogy berobbant a dolog, és sokkal többen vannak az előadásainkon. Részben persze attól, hogy egy kicsit nagyobb lett a hírverés, de azt is látom: kifejezetten kívánják azt, hogy belevonjuk őket az előadásba. Ami meglepő volt. Körülbelül a hetvenes években volt egy olyan időszak, amikor a közönséget folyton bevonták az előadásokba, aztán ez évtizedekig ciki volt, egyrészt hogy akkor most mindenki így akar avantgárd lenni, másrészt a közönség is menekült ezekről az előadásokról. A Süss Fel Napban viszont törzsközönségünk is van, és úgy látom, szívesen vesz részt az előadásokban. Bármit kérdezek vagy kérek tőlük, azonnal megcsinálják, és

ezt kifejezetten szeretik. Azt gondolom, hogy megint eljött egy olyan kor, amikor erre van igény. És mi persze nemcsak piszkáljuk a közönséget, hanem tartjuk is vele a kapcsolatot az egész előadás alatt. Ettől lesz a színház interaktív: lényegében bele tudnak szólni, hogy merre menjen egy jelenet vagy az egész előadás is akár.

Az is érdekes, hogy a Süss Fel Napba járnak idősebbek is, ami egy éjszakai klubban furcsa, hiszen fél tizenegykor vagy még később kezdünk, mert újabban a közönség is késik. Feltűnően sok tinédzser jár az előadásokra, és nagyon tetszik nekik, amit csinálunk. Sőt, nagyon sok fiatal lány is lejön, de sajnos az előadás után eltűnnek, a bulira nem maradnak. Kutatóorvosokról, fiatal tudósokról is tudok. Menedzserektől is szoktam levelet kapni. Másrészt, és ezt a színház fórumokról tudom, jönnek hozzánk egyéb színházakba járó fiatalok is. Szóval fiatal, új közönségünk van, ami megfelel ama szándékunknak, hogy új közönséget neveljünk ki.

– *Szerinted mit kapnak meg nálatok, amit máshol nem?*

– Ha máshova nem járnak, akkor elsősorban színházat kapnak. De másfajta színházat. Az egész világ – részben a technikai fejlődéstől – egy csapásra megváltozott. Akik eljönnek a TÁP-ra, korszerű színházat látnak. Varieté típusú előadásaink felidéznek a század eleji kabarékat, de a XXI. századnak megfelelően. Leginkább a You Tube-hoz tudnám őket hasonlítani. Az is egyfajta minikabaré, amelyben ki-ki a saját ízlése szerint keresgél. Ott is csupa élő pillanat van, ahogy nálunk is, attól, hogy általában egyszeri és megismételhetetlen. A *Minden Rossz Varietében* ezt még azzal is megspékeljük, hogy kínosak akarunk lenni.

– *Miért jó az a színészeknek vagy a közönségnek, hogy kínosak vagytok?*

– Minden színházban jók akarnak lenni, jó előadást akarnak csinálni, és aztán el is mondják ma-

gukról, hogy ők a jók. Mi, legalábbis ebben a varietében, nem mondjuk ezt magunkról, hanem rossz, kínos pillanatokat akarunk, mert ez nagyon sok igazi színházi pillanatot okoz, hiszen hirtelen személyiségek válnak láthatóvá. Amikor valaki kínos lesz, olyan, mintha csupasz lenne, nem tesz rá semmiféle színészkedést. Erre törekszünk, és ezt megértették a szereplők is. Közben persze van-

akkor kínosnak lenni nem olyan nehéz, és akkor hirtelen ő is katarzist él át azáltal, hogy rosszul érezte magát, de ezek után már szinte bármit meg tud csinálni a színpadon.

– *Vagyis a kínosság a színész számára is felszabadító, egyfajta bátorságpróba. Talán ezért is csatlakozik sok színész a TÁP-hoz.*

– Meg azért is, mert olyan dolgokat is kipróbálhatnak maguk-

nek benne – ez az egyik metódus. A másik pedig amikor egy előadáson nagyon sokat dolgozunk. A *Keresők* például idő és hely hiányában addig tolodott, hogy végül nagyon sokat tudtunk dolgozni vele. Most úgy állunk, hogy következő bemutatónkat, az *Odüsszeiszt* körülbelül egy év múlva tartjuk, de már hívták is vidékre, például a VOLT fesztiválra. Már most elkezdtük próbálni, és mivel

nek nagyon mulatságos számok is, hosszabb távon ezért elviselhető a játék, de voltak már olyan előadásaink is, amikor szinte végig kínosak voltunk...

– *Vagyis amikor a közönség egyáltalán nem nevetett?*

– Igen. Próbáltam elzavarni a közönséget, mert már annyira kínos volt az egész, de ők csak ott ültek és várták, hogy még, még, még. Persze akkor jó egy ilyen előadás, ha ebből is van, abból is van, vagyis ha vannak benne, úgy mond, élvezhetőbb dolgok is.

– *Számomra kifejezetten felszabadító, hogy mivel állítólag rossz színházat fogok látni, nincsenek bennem elvárások...*

– Igen, és nekem sincsenek különösebb elvárásaim a szereplőkkel kapcsolatban. Legfeljebb anynyi, hogy mindenki magát adja, hogy azt csinálja, amit igazán szeretne, és hogy bátran merjen kínos lenni. Ha egyszer ezt felfogja,

akkor meg a közönség előtt, amit máshol nem. Vannak, akik hisznek benne, hogy ez valódi színház is lehet. Én hiszek benne például. Csakhogy egyelőre teljesen ingyen és pénz nélkül dolgozunk, és nem tudom, hogy ez hosszú távon működik-e. Ebben azért az is jó, hogy a TÁP-hoz csak az jön, aki tényleg szeretne, tehát nincs meg az a fajta kötöttség, hogy meg van fizetve, és akkor meg kell csinálni.

– *A Keresőket a Kamrában is játsszátok – ezzel az előadással a TÁP Színház egy másik oldalát is megismerhette a közönség...*

– Most, hogy kicsit befutottunk és divatosá váltunk, többet és intenzívebben dolgozunk, és kétféle munkamódszer kezd kialakulni. Vannak a láthatóan jól működő, egyszerű, helyben születő előadásaink, melyek előtt csak egy megbeszélést vagy próbát tartunk, hogy összehangoljuk, mik lesz-

úgyis az a legjobb, ha ki lehet próbálni a közönség előtt, megmutatjuk a nézőknek is. Ezek persze nemcsak próbák, hanem önmagukban megálló előadások, de a visszatérő közönség a munkafolyamat egy-egy újabb fázisát láthatja.

– *A Keresők egy számomra teljesen ismeretlen szerző, Molnár Péter novellájából készült. Hogy akadtál erre a szövegre?*

– Molnár Péter ismerősöm egyébként, és ez a novella egyetlen, ifjúkori műve. Én nem olvastam; Turai Tamás rádiós dramaturg szól, hogy szerinte ezt a szöveget jól át lehet írni rádiójátékká. Én azért örültem ennek a novellának, mert annyira nem létező mű, hogy azt gondoltam: szabadon, bármit csinálhatok vele. Aztán Turai Tamás és Peer Krisztián segítségével valameddig el is jutott a szöveg. A rádiójáték-verzió egyébként magának a rádiójáték-

nak a készítéséről is szól, ezért vettem föl és vágtam hozzá kiszólásokat, leállásokat és egyéb civil hangokat.

Amikor először merült föl, hogy megcsináljuk darabban, még jobban meg akartam változtatni az eredetihez képest. De kezdett elfogyni az időnk, és akkor az jutott eszembe, hogy csináljuk meg playbackben. Egyrészt érdekes kísérlet, playback-előadást még úgy-

nap, és aztán be kell mutatni, bármilyen is az előadás. Szerintem a két véglet a jó: vagy elég rá egy nap, és akkor üt, üthet, vagy pedig hosszabb munka szükséges, de akkor viszont mindent egészen pontosan ki kell dolgozni.

– *Halász Péter emlékének ajánlod a Keresőket, aki a hangjáték-változatban is szerepel. Hogyan kezdtek el együtt dolgozni?*

– Halász Péter a Katonában rendezett, de az előadásában nem voltam benne. Szirtes András barátom mutatott be neki, aki régi ismerőse volt Péternek. Előtte még egy kicsit irritált is, hogy idejön Amerikából egy sztár, messziről jött ember, aki azt tesz, amit akar. És akkor egy hihetetlenül különleges, természetes, szabad embert ismertem meg. Sokat dolgoztunk együtt, főleg az újsághírszínház idején a Kamrában, melyet Halász Péter rendezett. Elkezdtem neki zenét csinálni, és az operáit kivéve szinte mindenhez én válogattam vagy hoztam zenét.

– *Még a búcsúztatásán is te zenéltél...*

– Igen, a ravatalánál engem kért föl Master of Ceremoniesnek. A barátjának gondolt, ebben biztos vagyok, és megbízott bennem.

– *A TÁP Színházzal kapcsolatban vannak meg nem valósított ambícióid?*

– *Vannak. Elsősorban a saját független működésünk. Ami részben meg is van. De pénz nélkül napi szenvedés, hogy tovább tudjunk lépni, vagy hogy egyáltalán fenn tudjunk maradni. Az éves működésünkre körülbelül egymillió forintot kapunk, miközben a Nemzetiben olyan darabok buknak meg, ahol csak a díszlet hatvan-hetven millióba kerül. Mi pedig folyamatosan sikereket aratunk, és tényleg jól működünk.*

Szeptembertől új helyen, a West Balkánban fogunk játszani, és sok mindent szeretnék kipróbálni. A helyszín nagyon izgalmas, mert többféle térbe lehet kitalálni az előadásokat, például vannak utcára nyíló ablakos helyiségek is. És gyerekszínházat is szeretnék rendszeresen.

– *TÁP-módszerrel?*

– TÁP-módszerrel, persze, nem tudok magamtól megválni. Korábban is volt egy gyerekelőadásunk, pár éve ment ötször, aztán nem tudtuk már hol játszani. Majd meglátjuk. A színházi közönség kinevelését nem lehet elég korán elkezdni. Azt gondolom, hogy ez a fajta színház a jövő színháza. Aztán hogy mi a jövőben leszünk-e, nem tudom. Most vagyunk, elindultunk mi is egy úton, de ez nem feltétlenül végleges. Mi nem vagyunk készen, a színház nem *ilyen*, csak az az út, ami oda vezet.

Az interjút készítette:
Ráday Andrea

sem láttam, másrészt talán hamarabb elkészülünk vele. Ami persze nem így lett, mert a playbacket megtanulni nagyon nehéz volt. Eredetileg is vetített háttért szerettem volna, és ez is nagyon nagy munka. Végül egyre többet próbáltunk, és egyre jobban összeállt, és születtek belőle nagyon jó dolgok, amiket nagyon szeretek.

– *Több rádiójátékot is csináltál, pedig kevesen hallgatnak rádiót manapság...*

– Nem másoknak csinálom, magamnak... De a hangokhoz mindig is közöm volt. Az első ilyen rádiójáték a tizennégy részes *Utazás és holdvilág* volt, amin egy évig dolgoztam. Az elmúlt években szerencsésen alakult, hogy egy-egy dologgal ilyen sokáig foglalkozhattam. Akkor jó a színházi munka, ha az ember sokáig foglalkozhat vele – ez a színházban általában kevésbé adatik meg. Van rá hat hét vagy két hó-

A portrékat Schiller Kata készítette

MINDEN PÉNTEKEN!

KERESSE A HÍRLAPÁRUSOKNÁL VAGY FIZESSEN ELŐ!

Kedvezményes éves előfizetési díj 15.500 Ft

Megrendelhető a szerkesztőségben:

1089 Budapest, Rezső tér 15. Tel: 06-1 210-5149, 210-5159,

Fax: 303-9241 • e-mail: lapterjesztes@es.hu